

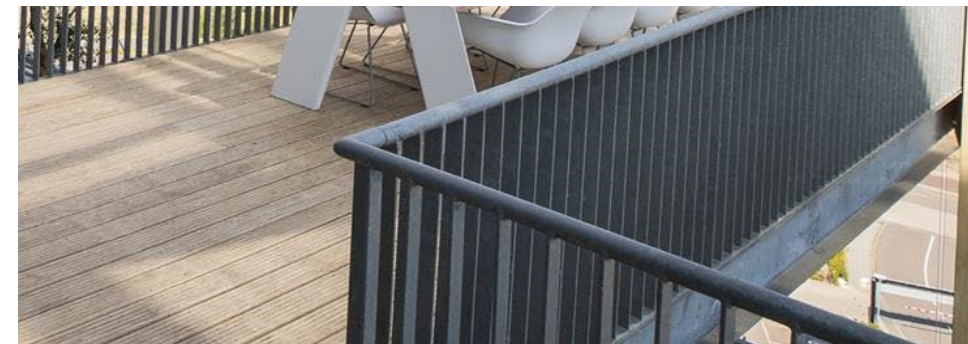
- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Boardletter

Jaarrekeningcontrole 2023

Gemeente Venlo

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
15 november 2023

 Inleiding Inhoudsopgave Onze boodschappen Controlekader Vooruitkijkend Bijlagen

Inleiding

Gemeente Venlo
T.a.v. de gemeenteraad en de auditcommissie
Postbus 3434
5902 RK VENLO

15 november 2023

Referentie: NLE00023567.1.1

Geachte leden van de gemeenteraad en de auditcommissie,

Graag presenteren we u hierbij onze tussentijdse bevindingen die voortkomen uit de controle van de jaarrekening van de gemeente Venlo over het boekjaar dat eindigt op 31 december 2023. We hebben onze werkzaamheden uitgevoerd in overeenstemming met ons controleplan 2023.

Dit rapport is gebaseerd op onze werkzaamheden tot en met oktober 2023. Als er na deze datum nieuwe bevindingen zijn met betrekking tot de interne beheersing, dan zullen wij dit met u delen in ons accountantsverslag.

Het rapport bestaat uit drie delen. In deel 1 geven wij een overzicht van onze kernboodschappen. Deel 2 beschrijft diverse aspecten gerelateerd aan de interne beheersing. Deel 3 beschrijft de relevante ontwikkelingen voor uw gemeente en uw status van voorbereiding op deze ontwikkelingen.

We bespreken de inhoud van dit verslag graag tijdens de vergadering met de auditcommissie op 23 november 2023. Mocht u nog vragen hebben, aarzelt u dan niet om contact met ons op te nemen. Wij zijn uiteraard graag bereid om de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. A.E. Gerritsma RA
senior director

A.C.M. Kros RA
director

*PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Boschdijktunnel 10, 5611 AG, Postbus 6365, 5600 HJ, Eindhoven
T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl*

PwC is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponneerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

- Inleiding
- Inhoudsopgave**
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Inhoudsopgave

Inleiding	1	ISA-vereisten	19
Inhoudsopgave	2		
Onze boodschappen	3		
Controlekader	4		
Controleomgeving	5		
Interne beheersing	6		
Fraude en wet- en regelgeving	7		
IT-risico's en beheersing	8		
Impact op aanpak	9		
Vooruitkijkend	10		
Grondexploitaties	11		
Sociaal domein	12		
Opvang vluchtelingen	13		
ESG en lokale overheden	14		
Specifieke onderwerpen	15		
Het controleproces	16		
Bijlagen	17		
Wet normering topinkomens	18		

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen**
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Onze boodschappen

In dit hoofdstuk staan we stil bij onze belangrijkste boodschappen die we hebben geformuleerd naar aanleiding van de interim-controlle bij de gemeente Venlo.

01

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- **Onze boodschappen**
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Onze kernboodschappen

Aandacht voor opvolging van bevindingen

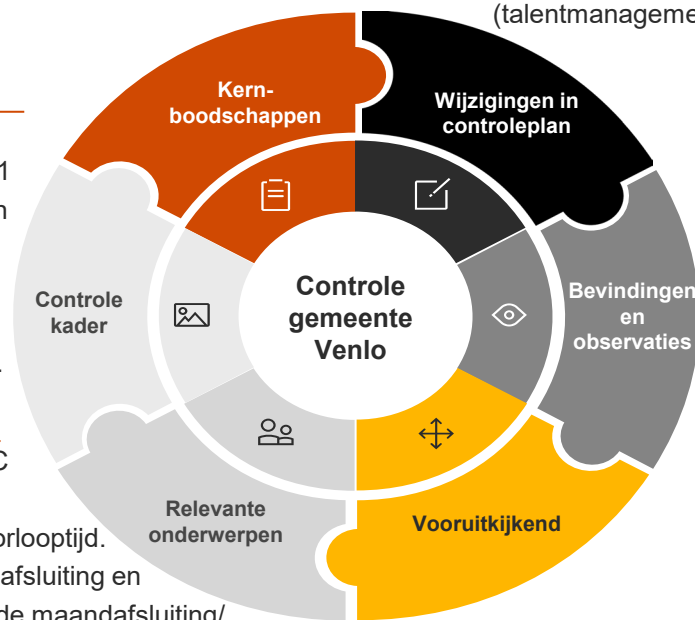
Als onderdeel van onze tussentijdse controle hebben wij de kwaliteit van uw interne beheersing langs het [drielijnenmodel](#) beoordeeld. We zien hierbij dat er verschillende acties zijn uitgezet ter verbetering van de interne beheersing. De opvolging van bevindingen uit het verleden blijft echter achter. Het opvolgen van de bevindingen in de (interne) managementletter is belangrijk voor Venlo om de efficiëntie en effectiviteit van de interne beheersing te verbeteren.

Rechtmatigheidsverantwoording ligt op koers

In 2023 moet het college de [rechtmatigheidsverantwoording](#) in de jaarrekening opnemen. In 2021 en 2022 heeft de gemeente Venlo al twee proefjaren gedraaid, waarbij wij hebben geconcludeerd dat hieraan een goede invulling is gegeven. Wij hebben nog enkele adviezen voor het komen tot een juiste rechtmatigheidsverantwoording, zie hiervoor de [link](#).

Terug naar één tussentijdse rapportage

De gemeente Venlo werkt op basis van de visie P&C 2030 aan het [P&C-proces](#) gericht op een hogere kwaliteit van financiële informatie en een kortere doorlooptijd. Vanaf 2022 loopt de pilot ten aanzien van de maandafsluiting en maandrapportages. Een integrale koppeling tussen de maandafsluiting/rapportages versus de tussentijdse rapportages dient echter nog verder ontwikkeld te worden. Voor 2024 is de realisatie hiervan nog belangrijker, doordat Venlo nog maar één tussentijdse rapportage gaat opstellen, met aan het einde van het jaar wel nog een slotwijziging. De raad zal hierdoor minder frequent updates ontvangen waardoor de informatiewaarde van deze tussentijdse rapportage van een nog groter belang is. Wij adviseren dan ook om deze integrale koppeling voor 2024 te realiseren.

Uitvoeringskracht gemeenten vraagt om prioriteren

Wij vragen aandacht voor het versterken van de [executiekraft](#) van de gemeente Venlo en roepen daarbij op tot het verstevigen van de inzetbaarheid van ambtenaren in welzijn, een strategische planning en het maken van keuzes in projecten en een personeelsbeleid waarbij de juiste mensen worden aangenomen en kunnen worden behouden (talentmanagement). Door de huidige marktomstandigheden,

waarbij sprake is van schaarste en capaciteitsproblemen, loopt uw gemeente het risico dat ambities niet kunnen worden gerealiseerd, zoals ook benoemd in uw eigen [meerjarenbegroting](#). Dit kan zich onder andere uiten in kostenstijgingen en vertragingen van uw grondprojecten met gevolgen voor de waardering van de [grondexploitaties](#) in de jaarstukken.

Onderzoek frauderisicoanalyse uitgevoerd

De gemeente Venlo heeft in 2022 een externe partij de opdracht gegeven om een onderzoek uit te voeren en een advies uit te brengen over het frauderisicomanagement. Op basis van een plan van aanpak wordt er uitvoering gegeven aan het

borgen van het thema integriteit met [frauderisicomanagement](#) als onderdeel hiervan. Dit is een mooie ontwikkeling en wij adviseren u om de beheersmaatregelen ter voorkoming van de geïdentificeerde frauderisico's te borgen in de organisatie en om deze frauderisico-analyse in de toekomst te blijven actualiseren.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen

☆ Controlekader

Controleomgeving

Rechtmatigheidsverantwoording

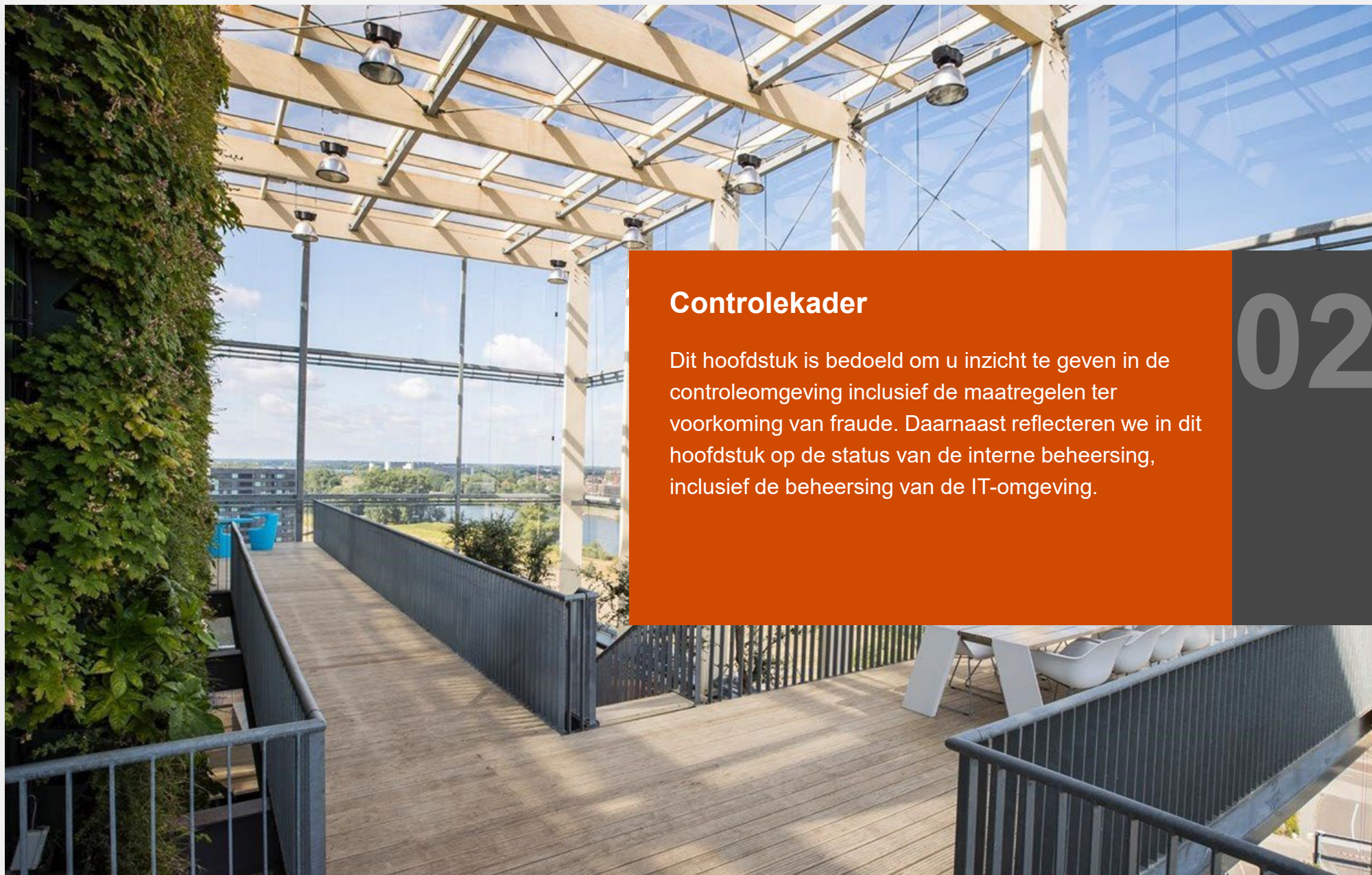
Fraude en wet- en regelgeving

IT-risico's en beheersing

Impact op aanpak

👁 Vooruitkijkend

📁 Bijlagen

Controlekader

Dit hoofdstuk is bedoeld om u inzicht te geven in de controleomgeving inclusief de maatregelen ter voorkoming van fraude. Daarnaast reflecteren we in dit hoofdstuk op de status van de interne beheersing, inclusief de beheersing van de IT-omgeving.

02

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader

Controleomgeving

Rechtmatigheidsverantwoording

Fraude en wet- en regelgeving

IT-risico's en beheersing

Impact op aanpak

Vooruitkijkend

Bijlagen

Onze reflectie op uw interne beheersing

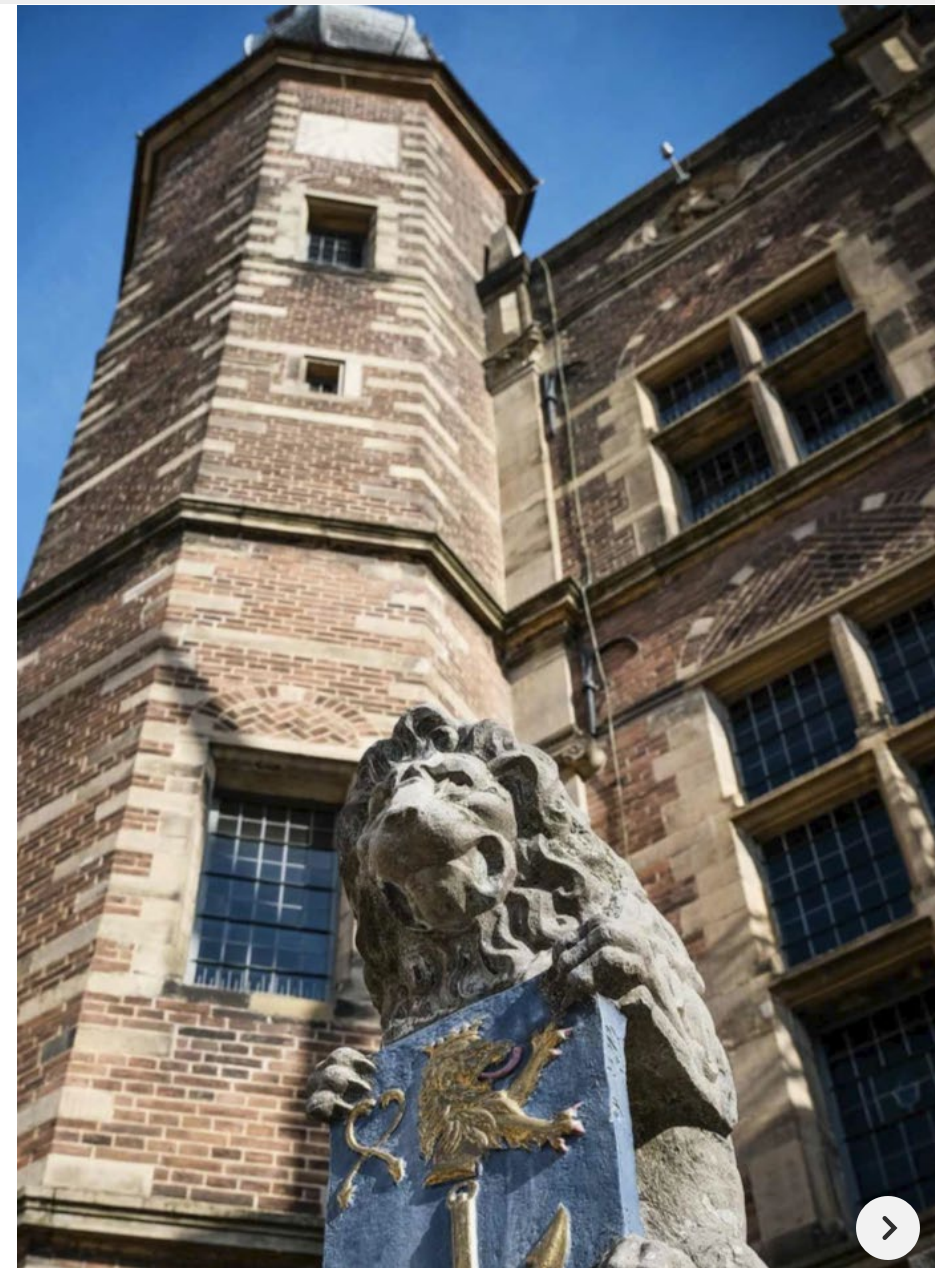
In dit hoofdstuk evalueren we uw stelsel van interne beheersing over een aantal componenten en delen we onze aanbevelingen en de impact van onze bevindingen op ons controleplan met u.

Voor elk significant proces hebben wij (onder andere) managementmeetings gehad om wijzigingen en ontwikkelingen in het proces te bespreken met de procesverantwoordelijken, budgethouders en verbijzonderde interne controle (VIC). Hieruit hebben wij samen met de bestaanscontroles, rapportages van de VIC en het bijwonen van een algemene aftrap een duidelijk beeld gekregen van de ontwikkelingen in de brede interne beheersing in 2023.

Van de relevante interne beheersmaatregelen in de significante processen hebben wij het bestaan vastgesteld. Op basis van onze uitgevoerde werkzaamheden ten aanzien van de opzet en het bestaan van de processen hebben wij geen wijzigingen aangebracht in de aanpak ten opzichte van het controleplan.

De komende periode zullen wij de werking van relevante beheersmaatregelen vaststellen. Indien op basis van deze werkzaamheden wijzigingen ontstaan in de controleaanpak, zullen wij dit via de voortgangsrapportage rapporteren.

Uit de gesprekken blijkt dat veel waarde wordt gehecht aan de kwaliteit van de beheersing in de primaire processen. De implementatie van het nieuwe financiële pakket wordt hierbij als kans gezien, omdat het nieuwe systeem de mogelijkheid biedt om (geautomatiseerde) interne beheersmaatregelen in te stellen of om achteraf monitoring mogelijk te maken door data-analyse.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader

Controleomgeving

Rechtmatigheidsverantwoording

Fraude en wet- en regelgeving

IT-risico's en beheersing

Impact op aanpak

 Vooruitkijkend

 Bijlagen

Onze observaties bij uw stelsel van interne beheersing

De controleomgeving vormt de basis voor een goede opzet van de processen en de effectieve werking hiervan. Hieronder hebben we uw interne controleomgeving geëvalueerd per onderdeel van de interne beheersing en geven wij u onze aanbevelingen. Onze conclusie is dat de elementen van het stelsel van interne beheersing gezamenlijk een juiste basis vormen voor de andere onderdelen van de interne controle.

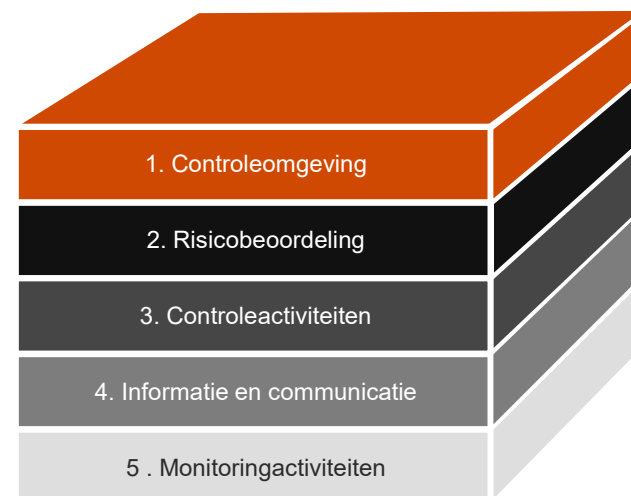
1. Controleomgeving

- De raad oefent toezichtstaken uit en gaat via de auditcommissie in gesprek over de visie op de interne beheersing.
- De gemeentesecretaris stelt structuur, autoriteit en verantwoordelijkheid vast.

2. Risicobeoordeling

- Afgelopen jaar is het opzetten van de fraudeanalyse afgerond. Door diverse workshops gericht op inhoud, proces en gedrag is het bewustzijn ten aanzien van fraude onder medewerkers verhoogd. Op basis van een plan van aanpak wordt er uitvoering gegeven aan het borgen van het thema integriteit met [frauderisicomanagement](#) onderdeel hiervan.
- Het management identificeert en analyseert significante wijzigingen.

← activiteiten, rapportage en naleving →

3. Controleactiviteiten

- Wij concluderen dat het management in samenwerking met de VIC bezig is met het versterken van de primaire processen. Dit gaat door middel van het verder inrichten van de beheersmaatregelen. Eveneens worden hierbij procedures verder uitgewerkt.
- We concluderen dat het management schattingen inzake de totstandkoming van grondexploitaties, voorzieningen en materiële vaste activa en vorderingen in de jaarrekening correct heeft gedocumenteerd.

4. Informatie en communicatie

- Door de doorontwikkeling van de P&C-cyclus versterkt de gemeente Venlo het actueel inzicht in de financiële positie. Dit heeft een positief effect op de rapportages.

5. Monitoringactiviteiten

- De VIC voert voortdurende en/of afzonderlijke evaluaties uit en evalueert en meldt tekortkomingen.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader

Controleomgeving

Rechtmatigheidsverantwoording

Fraude en wet- en regelgeving

IT-risico's en beheersing

Impact op aanpak

Vooruitkijkend

Bijlagen

Doorontwikkeling interne beheersing

Inzichten in uw interne beheersing

P&C-cyclus krijgt een sterke impuls in plan 2030

De gemeente Venlo is actief aan de slag met de verdere ontwikkeling van het P&C-proces. Er worden stappen gezet op het gebied van de maandafsluiting en maandrapportages. Hiervoor zijn in voorgaand jaar diverse pilots gestart, waarbij de doelstelling is dat eind 2023 alle teams deelnemen aan de maandafsluiting en de maandrapportering. Dit zal leiden tot een beter tussentijds financieel inzicht en een kortere rapportagecyclus.

Deze ontwikkeling zien wij als belangrijk element om het zelfcontrolerend vermogen van de organisatie te vergroten. Het opzetten van de maandafsluitingen en maandrapportages zal zorgen voor een groter bewustzijn en betrokkenheid bij de tussentijdse (financiële) realisatie.

Wij adviseren om meer diepgang toe te voegen aan de maandafsluiting door een grondige analyse en documentatie van de inhoudelijke balansposten. In de maandrapportages zien wij dat de financiële realisatie de belangrijkste pijler is; het is van aanvullende toegevoegde waarde om de beleidsrealisatie toe te voegen. Om verder door te pakken adviseren wij een integrale koppeling tussen de maandafsluiting en maandrapportages en de tussentijdse rapportages te realiseren. Vanaf 2024 wordt deze koppeling nog belangrijker, omdat Venlo nog maar één tussentijdse rapportage gaat opstellen.

Venlo werkt op basis van de beleidsagenda 2022-2026 gestructureerd aan het actualiseren van de kaders

Op basis van het document 'Kader financieel beleid Venlo & Beleidsagenda 2022 – 2026' is gewerkt aan een concrete beleidsagenda voor 2022 en verder. Het beleid en de kaders worden op basis van de beleidsagenda gepland en geactualiseerd op basis van het handboek 'bewust beter beleid'. Op 26 april heeft de gemeenteraad de financiële verordening uit 2018 geactualiseerd en vastgesteld. Ook is de verdere implementatie van de budgethoudersregeling afgerond in 2023. Er is een plan om het treasury statuut uit 2015 in 2024 te actualiseren. Hiermee werkt de gemeente Venlo gestructureerd aan het actualiseren van het verouderde beleidskader, wat van groot belang is in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader

Controleomgeving

Rechtigheidsverantwoording

Fraude en wet- en regelgeving

IT-risico's en beheersing

Impact op aanpak

Vooruitkijkend

Bijlagen

Doorontwikkeling interne beheersing

Doorontwikkeling van uw interne beheersing

De gemeente Venlo werkt op basis van het drielijnenmodel aan het zichtbaar maken van beheersmaatregelen in de primaire processen. Concrete voorbeelden zijn de opzet van het Power BI dashboard om de rechtmatigheid van uitgaven in relatie tot de aanbestedingen te meten en de ontwikkelingen op het gebied van de prestatieleveringen en prognose binnen het sociaal domein.

Zoals in het schema rechts opgenomen zien wij binnen de interne beheersing ontwikkelingen, zie ook bovengenoemde voorbeelden. Wij adviseren verder stappen te zetten door het opvolgen van de bevindingen zoals gerapporteerd in de interne managementletter en de bevindingen geconstateerd vanuit onze werkzaamheden.

Wij hebben de doorontwikkeling van de interne beheersing getoetst aan het [drielijnenmodel](#). Net als voorgaand jaar zien wij dit jaar verbeterstappen in de doorontwikkeling van de VIC. Zoals in het schema rechts is aangegeven, identificeren wij een sterke derde lijn binnen de gemeente Venlo. In de visie op control van de gemeente Venlo speelt de tweede lijn, vanuit de businesscontrollers, een belangrijke rol bij het adviseren en stimuleren van het versterken van de zichtbare beheersing van de primaire processen in de eerste lijn. In de analyse van de processen en de gesprekken in de interim-controle zien wij deze rol beperkt terugkomen en wij merken op dat de opvolging van bevindingen uit het verleden achterblijft.

Het opvolgen van de bevindingen is belangrijk voor Venlo om de efficiëntie en effectiviteit van de interne beheersing te verbeteren. De implementatie van de aanbevelingen uit de interne managementbrief en onze tussentijdse rapportage wordt bij de gemeente Venlo toegewezen aan de eerste en tweede lijn, met een terugkoppeling over de uitgevoerde acties. We raden aan om te blijven controleren of deze acties daadwerkelijk worden voltooid.

	Proces	Line of defence			T.o.v. 2022
		1	2	3	
BEDRIJFSVOERING	Inkopen en betalingen	◐	◐	●	↗
	Aanbestedingen	◐	●	●	↗
	Salarissen	●	●	●	↗
	Inkomende subsidies	◐	◐	●	→
	IT	◐	◐	●	→
FYSIEK	Grondexploitatie	◐	◐	●	→
	Vastgoedbeheer	◐	◐	●	→
	Parkeren	●	◐	●	→
SOCIAAL	Sociaal domein	◐	◐	●	↗
	Sociale zaken	◐	◐	●	→
	Verstrekte subsidies	◐	◐	●	→

Legenda

- In opzet ontoereikend
- ◐ In opzet toereikend, maar één of meer beheersmaatregelen bestaan in de praktijk niet
- Proces is adequaat opgezet en beheersmaatregelen bestaan
- ◆ Niet van toepassing

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader

Controleomgeving

Rechtmatigheidsverantwoording

Fraude en wet- en regelgeving

IT-risico's en beheersing

Impact op aanpak

 Vooruitkijkend

 Bijlagen

Wat is het *drielijnenmodel*?

Onze controleaanpak is naast het controleren van de jaarrekening gericht op het verbeteren van uw bedrijfsvoering inclusief digitalisering hiervan. In onze controle hanteren wij daarvoor het *drielijnenmodel*. Dit model geeft handvatten om te beoordelen waar in de interne beheersing risico's worden ondervangen:

- *In de eerste lijn*: in het primaire proces, onder verantwoordelijkheid van de proceseigenaar.
- *In de tweede lijn*: in de ondersteunende processen zoals financiën en control, waar *checks and balances* ingericht zijn om fouten te signaleren.
- *In de derde lijn*: in uw verbijzonderde interne controle achteraf.

	1 ^e lijn Lijnmanagement	2 ^e lijn Ondersteuning	3 ^e lijn Verbijzonderde interne controle
	Teams	Business control en team Financiën	VIC-functie
Gemeente	• Primair verantwoordelijk voor getrouwheid en rechtmatigheid transacties binnen eigen processen. • Verantwoordelijk voor kwalitatieve analyse en toelichting P&C-producten.	• Ondersteunt de afdelingen bij de optimalisering van de primaire processen. • De administratie voert bij de verwerking een aantal primaire controles uit op de eerste lijn.	• De VIC voert interne controles uit op de getrouwheid en rechtmatigheid van de financieel-kritische processen. • Adviseert over verbetering in de eerste en tweede lijn.
PwC	• Adviseert (met de VIC) preventieve interne controlemaatregelen in het primaire proces. • Geeft feedback om leesbaarheid/informatiewaarde P&C-documenten te verhogen.	• Adviseert preventieve interne controlemaatregelen in het ondersteunende proces en de IT. • Geeft adviezen om effectiviteit controle-werkzaamheden te vergroten.	• Adviseert/is klankbord om te komen tot een effectieve en efficiënte controleaanpak. • Maakt waar mogelijk gebruik van de werkzaamheden van de VIC.

Wij rapporteren via het push-leftprincipe

Het push-leftprincipe is erop gericht de interne beheersing in de eerste en tweede lijn te optimaliseren. Dit vanuit het uitgangspunt dat fouten voorkomen beter is dan achteraf constateren. Indien er tekortkomingen zijn in de interne beheersing in de eerste en tweede lijn, dan zullen wij deze daarom rapporteren als bevinding, ook als deze in de derde lijn met verbijzonderde interne controle ondervangen wordt.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader

Controleomgeving

Rechtmatigheidsverantwoording

Fraude en wet- en regelgeving

IT-risico's en beheersing

Impact op aanpak

Vooruitkijkend

Bijlagen

Rechtmatigheidsverantwoording

De rechtmatigheidsverantwoording is van toepassing en vraagt nog aanpassingen in kaderstelling

Uw gemeente is klaar voor de rechtmatigheidsverantwoording (RMV)

Over het boekjaar 2023 moet het college verantwoording afleggen over de rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten (inclusief specifieke uitkeringen) alsmede de balansmutaties. Dit betekent dat wij over boekjaar 2023 de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording zullen toetsen. Daarnaast geven wij nog een expliciet oordeel over de rechtmatigheid van de SiSa-uitkeringen.

Afgelopen jaar heeft de gemeente Venlo al proefgedraaid met de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording. Wij concluderen dat uw college op koers ligt voor de officiële implementatie.

Binnen de gemeente zijn de nodige stappen gezet om hierover te kunnen rapporteren conform het verplichte model zoals opgenomen in de geactualiseerde kadernota rechtmatigheid oktober 2023. Ook is een beslisboom opgenomen over de samenloop van getrouwheids- en rechtmatigheidsbevindingen. Wij adviseren u om kennis te nemen van de gewijzigde kadernota.

Wij adviseren u om uw kaderstellende stukken aan te passen met betrekking tot de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. De gemeente moet in de financiële verordening de verwijzing naar de gemeentewet 212 en 213 maken (niet enkel naar de BBV), omdat daarin de rechtmatigheidsverantwoording al is geregeld. Daarnaast adviseren wij u om de spelregels rondom de [begrotingsrechtmatigheid](#) in uw financiële verordening op te nemen.

Het stelsel tot het komen van een RMV is van voldoende niveau

Wij hebben het stelsel van de gemeente om te komen tot de rechtmatigheidsverantwoording geëvalueerd. Voor de gemeente is het essentieel dat de elementen uit het normenkader worden geoperationaliseerd en worden opgenomen in een toetsingskader. In de controleplannen van uw Verbijzonderde Interne Controle afdeling heeft u aandacht voor de te toetsen elementen op hoe het voorwaardencriterium, M&O-criterium en het begrotingscriterium worden nageleefd. De uitkomsten van de verbijzonderde interne controle en overige controles (van bijvoorbeeld F&C) moeten in een centrale registratie worden gevat. De afwijkingen op het gebied van rechtmatigheid worden tussentijds gerapporteerd, zodat er waar mogelijk kan worden bijgestuurd.

Wij hebben de volgende aanbevelingen aan het college voor het goed kunnen afgeven van de rechtmatigheidsverantwoording:

- zorg ervoor dat de financiële verordening is aangepast in verband met de komst van de rechtmatigheidsverantwoording en verwerk de nieuwe spelregels rondom de [begrotingsrechtmatigheid](#);
- leg het proces rondom het bijhouden en muteren van een centrale afwijkingenregistratie goed vast;
- zorg voor een rapportagevorm waarbij de afwijkingen gedurende het jaar inzichtelijk zijn en bij de directie terecht komen.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader

Controleomgeving

Rechtmatigheidsverantwoording

Fraude en wet- en regelgeving

IT-risico's en beheersing

Impact op aanpak

Vooruitkijkend

Bijlagen

Rechtmatigheidsverantwoording

De afwijkingen op het gebied van begrotingsrechtmatigheid kunnen tot een onrechtmatig oordeel leiden

De gewijzigde kadernota rechtmatigheid leidt (mogelijk) tot meer begrotingsonrechtmatigheden

Het uitgangspunt van de kadernota rechtmatigheid is dat iedere afwijking van de begroting onrechtmatig is en moet worden betrokken bij de afweging wat moet worden toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording. Van een begrotingsafwijking is sprake als het lasten-, of investeringsbudget is overschreden. De onderschrijdingen van lasten en investeringen die bekend zijn of bekend hoorden te zijn, maar niet tijdig tot een aanpassing hebben geleid, zijn eveneens onrechtmatig. Ook zijn deze afwijkende baten (dus zowel hogere als lagere baten) die niet tijdig tot een aanpassing van de begroting hebben geleid onrechtmatig. De gemeente Venlo heeft al significante vooruitgang geboekt in dit proces door de wijziging van de financiële verordening en door het omzetten van de prognoses in begrotingswijzigingen in de VoRap en FinRap.

Het is echter belangrijk dat de raad en het college duidelijke afspraken maken in de financiële verordening over wat 'tijdig' is en over de spelregels wanneer het college binnen het door de raad uiteengezette beleid is gebleven en welke afwijkingen dan dus acceptabel zijn.

Afspraken die hierbij meegenomen kunnen worden zijn bijvoorbeeld:

- er is tijdig een voorstel ingediend om de begroting te wijzigen (of de raad is wel geïnformeerd) maar er is nog geen begrotingswijziging vastgesteld;
- een wijziging past binnen het door de raad geaccordeerde beleid;
- er is sprake van een compensatie via direct te relateren baten;
- er is sprake van een open-einde-regeling.

De afwijkingen, fouten en onduidelijkheden rondom begrotingsrechtmatigheid die passen binnen het kader tellen weliswaar mee om te bepalen of de verantwoordingsgrens is overschreden, maar worden niet toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording. Bij deze afwijkingen wordt verwezen naar de programma's waar dit verder wordt toegelicht. Afwijkingen die niet in de afspraken passen worden expliciet toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording. Daarnaast wordt in de paragraaf bedrijfsvoering aanvullende informatie opgenomen conform de afspraken met de raad (boven een rapporteringsgrens).

Op grond van de gewijzigde kadernota rechtmatigheid zullen de begrotingsonrechtmatigheden ook voor uw gemeente naar verwachting gaan toenemen en mogelijk zelfs leiden tot een overschrijding van de verantwoordingsgrens. Het is daarom belangrijk al gedurende het jaar te monitoren in hoeverre er begrotingsafwijkingen (dus overschrijdingen en onderschrijdingen) van (deel) programma's bestaan. Op deze manier kan ingespeeld worden op mogelijke begrotingsonrechtmatigheden die gaan ontstaan.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
 - Controleomgeving
 - Rechtmatigheidsverantwoording
 - Fraude en wet- en regelgeving**
 - IT-risico's en beheersing
 - Impact op aanpak
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Fraude, omkoping en corruptie en het niet naleven van wet- en regelgeving

Een positieve ontwikkeling op het gebied van frauderisicomanagement

Het afgelopen jaar heeft de gemeente Venlo een positieve ontwikkeling doorgemaakt op het gebied van frauderisicomanagement. In het najaar van 2022 zijn er workshops georganiseerd voor medewerkers met betrekking tot procedures en gedragsmaatregelen ter preventie van fraude. Het creëren van bewustzijn over het gedrag ter voorkoming van fraude is een essentieel onderdeel van fraudepreventie. Door medewerkers bewust te maken van de risico's en gevolgen van fraude, worden zij beter in staat gesteld om verdachte activiteiten te herkennen en te melden.

Tijdens de workshops heeft er een inventarisatie plaatsgevonden van de belangrijkste frauderisico's binnen elk team. Deze inventarisatie vormt de basis voor de opgestelde frauderisicoanalyse, waarin alle frauderisico's in kaart zijn gebracht. Het uitvoeren van deze analyse geeft het college inzicht in de processen en systemen op het gebied van fraude en helpt bij het nemen van passende maatregelen om fraude te voorkomen. Het uitvoeren van een frauderisicoanalyse stelt organisaties in staat om proactief te handelen en potentiële fraudegevallen vroegtijdig te detecteren.

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole zullen wij de interne beheersing rond het voorkomen en identificeren van fraude beoordelen. Aangezien het voorkomen en opsporen van fraude de primaire verantwoordelijkheid is van het college en de raad, verwachten we dat er een gedegen niveau van interne controle is ingericht, rekening houdend met de omvang en complexiteit van de gemeente en haar activiteiten.

Tijdens onze tussentijdse controlewerkzaamheden zijn geen aanwijzingen van fraude onder onze aandacht gekomen.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
 - Controleomgeving
 - Rechtmatigheidsverantwoording
 - Fraude en wet- en regelgeving**
 - IT-risico's en beheersing
 - Impact op aanpak
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Onze observaties ten aanzien van het frauderisicobeheersingsproces

Controleverklaring van accountants in verband met fraude

Vanaf 2022 hebben wij in onze controleverklaring gerapporteerd over het vermogen van uw gemeente inzake het opvangen van financiële risico's en frauderisico's. De gemeente Venlo heeft al veel georganiseerd om fraudes te voorkomen. Wij constateren dat er in de processen, procedures en interne controles aandacht is voor het voorkomen van fraude en misbruik en oneigenlijk gebruik. Ook is er aandacht voor risicomanagement in brede zin, mede in relatie tot de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. De frauderisicoanalyse is daarbij voldoende geformaliseerd.

Wij adviseren u om deze frauderisicoanalyse in de toekomst te blijven actualiseren en daarin ook aandacht te besteden aan risico's op het niet naleven van wet- en regelgeving en maatregelen op te zetten en te implementeren om risico's te beheersen en af te dekken.

Een editie van PwC's [Spotlight](#) is volledig gewijd aan fraude en het geeft onder andere inzicht in de diverse rollen en verantwoordelijkheden voor verschillende gremia. Ook bevat het handvatten over hoe de ambtelijke organisatie een frauderisicoanalyse verder kan aanscherpen.

De kwaliteit van dit fraudepreventieprogramma is mede bepalend voor de bevindingen die wij in de controleverklaring zullen (moeten) rapporteren. Wij adviseren de directie en het college ook om hierover zelf in de risicoparagraaf in uw paragraaf bedrijfsvoering te rapporteren zodat wij hier in onze controleverklaring naar kunnen verwijzen en de door u gerapporteerde informatie kunnen bevestigen.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Controleomgeving
- Rechtmatigheidsverantwoording

Fraude en wet- en regelgeving

IT-risico's en beheersing

Impact op aanpak

 Vooruitkijkend

 Bijlagen

Update ten aanzien van onze frauderisicoanalyse

In ons controleplan hebben wij onze initiële frauderisicoanalyse opgenomen. Als onderdeel van onze tussentijdse controle hebben wij vastgesteld of beheersmaatregelen zijn getroffen om deze frauderisico's te ondervangen. Daarnaast hebben wij de opzet van de interne beheersing van uw belangrijkste financiële processen beoordeeld. Hieruit blijken geen aanvullende frauderisico's ten opzichte van ons controleplan. In onderstaande tabel hebben wij de uitkomsten voor u samengevat.

	Geconstateerd frauderisico	Al in controleplan opgenomen	Nieuw in tussentijdse controle	In opzet aanwezige beheersmaatregel om risico te ondervangen	Restrisico
1	<i>Managementbeïnvloeding</i> : het doorbreken van interne beheersmaatregelen door management.	●		Gezien de aard van het risico ondervangen interne beheersmaatregelen dit risico niet geheel.	hoog
2	<i>Opbrengstverantwoording</i> : fraude in de opbrengstverantwoording bij inkomende subsidies. Het gaat hierbij om de verwerking van de opbrengsten in het juiste boekjaar en het voldoen aan de voorwaarden.	●		De gemeente heeft functiescheiding in haar processen opgenomen die dit moeten waarborgen. Gezien de aard van het risico ondervangen interne beheersmaatregelen dit risico niet geheel.	hoog
3	<i>Omkoping en correctie in de aanbestedingen</i> : gunning van (Europese) aanbestedingen aan bevriende partijen.	●		De gemeente heeft functiescheiding in haar processen en beschikt daarnaast over een inkoopbeleid. Gezien de aard van het risico ondervangen interne beheersmaatregelen dit risico niet geheel.	hoog

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
 - Controleomgeving
 - Rechtmatigheidsverantwoording
 - Fraude en wet- en regelgeving
- IT-risico's en beheersing**
 - Impact op aanpak
 - Vooruitkijkend
 - Bijlagen

IT-risico's en interne beheersing

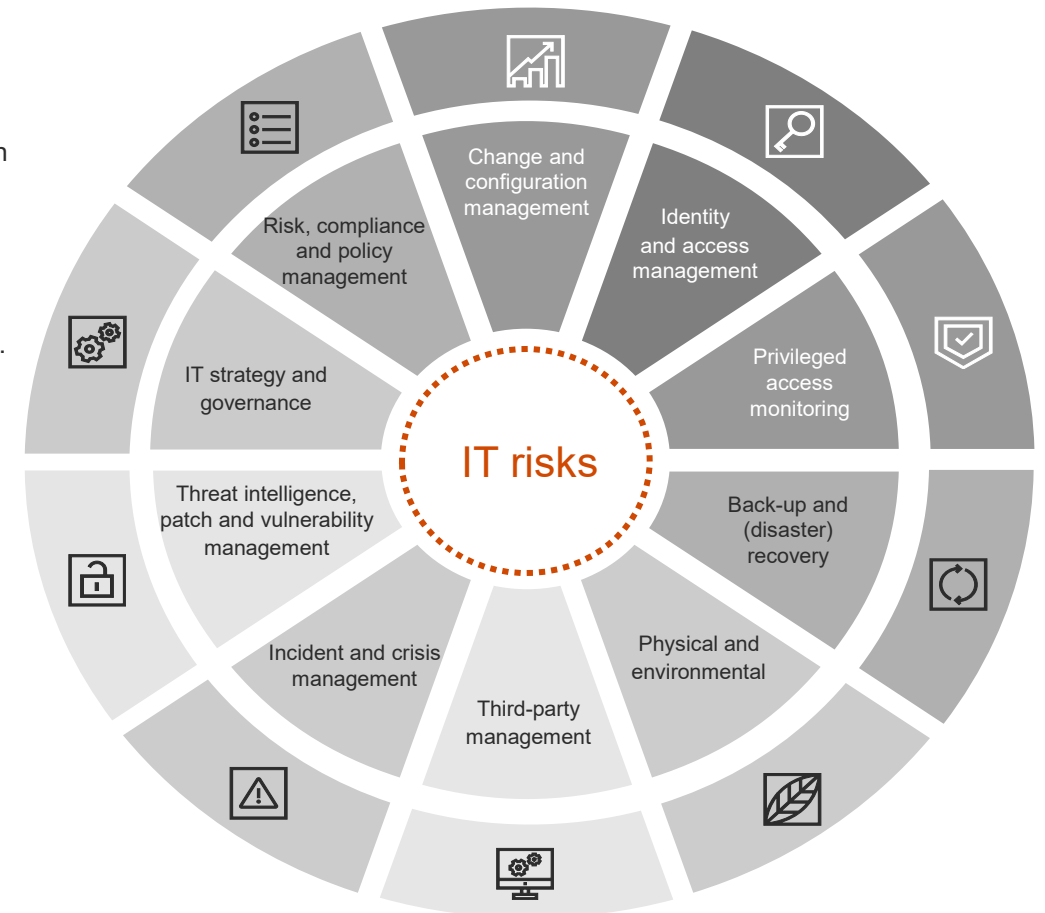
De algemene IT-beheersmaatregelen

De algemene IT-beheersmaatregelen zijn het beleid en de procedures die worden gebruikt om de IT-omgeving en de IT-activiteiten te beheren die het effectief functioneren van geautomatiseerde beheersmaatregelen ondersteunen. Op basis van de ontwikkelingen in de IT-beheersmaatregelen (waaronder wijzigingsbeheer en autorisatiebeheer) voor de applicaties in scope (EnterpriseOne, GWS4all en Beaufort/Youforce) en ondersteunende IT-infrastructuur (database, besturingssysteem en netwerk) verwachten wij net als voorgaand jaar dat de effectiviteit van deze maatregelen van voldoende niveau is voor een gedeeltelijke systeemgerichte controleaanpak.

Voor de jaarrekeningcontrole van de gemeente Venlo zullen wij de geautomatiseerde beheersmaatregelen in de betaalorganisatie beoordelen:

- autorisatie betalingen;
- factuurverwerking;
- mutatie crediteurenstamgegevens.

In november 2023 zullen wij onze werkzaamheden uitvoeren om vast te stellen of de beheersmaatregelen effectief hebben gewerkt conform verwachting.

Figuur IT-risico's

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
 - Controleomgeving
 - Rechtmatigheidsverantwoording
 - Fraude en wet- en regelgeving
 - IT-risico's en beheersing**
 - Impact op aanpak
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

IT-controls

Cyberrisico's bij de gemeente Venlo

Het college is verantwoordelijk voor voldoende betrouwbaarheid en continuïteit van de elektronische gegevensverwerking. Dit omvat de voortzetting van de werking van geautomatiseerde applicatiecontroles en geautomatiseerde financiële procedures die afhankelijk zijn van generieke IT-processen en de betrouwbaarheid van alle andere door het systeem gegenereerde informatie die relevant is voor het opstellen van financiële overzichten die vrij zijn van materiële onjuistheden als gevolg van fraude of fouten.

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole van de gemeente Venlo actualiseren we ons begrip van de cyberrisico's. We vragen aandacht voor de volgende cyberrisico's:

- **Bankoverschrijvingen en wijziging van leveranciersgegevens**
Overboekingen en/of wijzigingen in bankrekeningen (gekraakte communicatie/phishing) door personen die zich voordoen als geautoriseerd leverancierspersoneel, bedrijfsleiders en/of financiële instellingen.
- **Inbraakpreventie/detectie en monitoring**
Inbraakaanvallen (zoals ransomware), waardoor uw organisatie geen toegang krijgt tot haar kritieke infrastructuur, systemen en/of gegevens.
- **Patchbeheer**
Exploitaties van bekende (niet-gepatchte) beveiligingskwetsbaarheden resulterend in de manipulatie/vernietiging van gegevens, waardoor de systeembeschikbaarheid wordt aangetast of de hierboven vermelde blootstellingsgebieden worden geactiveerd.
- **Back-up en herstel**
Gebrek aan effectieve back-up- en herstelprocedures die leiden tot cyberbeveiligingsincidenten die systemen onbruikbaar en/of niet herstelbaar maken.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Controleomgeving
- Rechtmatigheidsverantwoording
- Fraude en wet- en regelgeving
- IT-risico's en beheersing
- Impact op aanpak**
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Impact van onze tussentijdse werkzaamheden op onze controleaanpak

Geen wijzigingen in de controleaanpak

In ons controleplan hebben we de belangrijkste risico's geïdentificeerd. Op basis van deze risico's hebben we de verhoogde risico's voor wat betreft uw financiële verslaglegging gepresenteerd. De geplande controleaanpak is op basis van deze risico's vastgesteld. We hebben onze risicoanalyse en controleaanpak geëvalueerd op basis van de interim-controlewerkzaamheden die specifiek voor deze risico's zijn uitgevoerd, waaronder de impact van de uitkomsten van de door ons tot op heden verrichte werkzaamheden. We concluderen dat er geen relevante wijzigingen in de controleaanpak zijn.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader

Vooruitkijkend

- Grondexploitatie
- Sociaal domein
- Opvang vluchtelingen
- ESG en lokale overheden
- Specifieke onderwerpen
- Het controleproces
- Bijlagen

Vooruitkijkend

In deze sectie kijken we vooruit naar de jaarrekeningcontrole en reflecteren we op onderwerpen die relevant kunnen zijn voor uw gemeente of de jaarrekening.

03

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend**
- Grondexploitatie
- Sociaal domein
- Opvang vluchtelingen
- ESG en lokale overheden
- Specifieke onderwerpen
- Het controleproces
- Bijlagen

Vooruitkijkend

Samen met u werken aan een efficiënte eindejaarscontrole

In deze sectie kijken we vooruit naar de eindejaarscontrole van uw jaarrekening 2023, naar relevante thema's en accountingonderwerpen die uw gemeente raken en hoe we met u samenwerken om het controleproces zo soepel mogelijk te laten verlopen. In het controleplan hebben wij ook een tijdslijn van de belangrijkste mijlpalen tussen nu en de voltooiing van de definitieve audit gepresenteerd. Hierin zijn geen wijzigingen gekomen. Tot slot geven we een update over de impact van onze bevindingen op de geplande en verwachte uren.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend

Grondexploitaties

Sociaal domein

Opvang vluchtelingen

ESG en lokale overheden

Specifieke onderwerpen

Het controleproces

Bijlagen

Grondexploitaties; ontwikkeling Kazernekwartier

De hoge kostenstijgingen en schaarste hebben een negatieve invloed op uw grondexploitaties; de verwachte impact is het grootst voor het project Kazernekwartier

De impact van de hoge kostenstijgingen en schaarste op uw grondexploitatieprojecten

In de projectenportefeuille van de gemeente Venlo zien we dat een aantal van de majeure projecten naar verwachting in 2023 of 2024 zullen worden afgerond. De huidige economische omstandigheden en stijgende prijzen, zullen in combinatie met contractuele afspraken inzichtelijk moeten zijn voor deze projecten. Denk hierbij aan budgetoverschrijdingen of vertragingen in projecten.

Het effect van de economische omstandigheden en stijgende prijzen zal het grootst zijn wanneer een oorspronkelijk winstgevend exploitatie omslaat naar een verlieslatende situatie. Ook de looptijd en druk op de grondprijzen hebben effect op de winstgevendheid en daarmee de waardering.

Voor het project Kazernekwartier, dat nog een langere looptijd heeft, zal de onzekerheid in de uitgangspunten en parameters van het project naar verwachting het grootst zijn. Hierop is ingespeeld door de calculatie extern te laten toetsen. Wij adviseren u om ter onderbouwing van de waardering van de exploitatie in de jaarrekening uit te gaan van scenarioberekeningen. Wij zullen de plausibiliteit van de parameters toetsen als onderdeel van onze gegevensgerichte werkzaamheden.

Ook als er besloten wordt tot het openen van nieuwe grondexploitaties moeten de huidige economische omstandigheden worden meegenomen.

In de nota grondbedrijf en vastgoed wordt uitgegaan van een kostenstijging van 5% in 2023 en 2,5% in 2024. Voor langjarige ontwikkeling wordt een gemiddelde prijsstijging van 2% gehandhaafd, waarbij er rekening mee wordt gehouden dat in de eerste jaren de stijging hoger ligt dan in latere jaren.

De digitale transformatie binnen het grondbedrijf

Vanaf 2023 heeft de gemeente Venlo een stap voorwaarts gemaakt in de digitale transformatie door het introduceren van de Power BI Portal in het grondbedrijf. Dit om het beheer en de analyse van grondexploitaties te optimaliseren. Deze innovatieve stap is een belangrijke stap naar meer transparantie, efficiëntie en data-gedreven besluitvorming binnen de vastgoed- en grondbeheeractiviteiten. Het introduceren van een Power BI Portal voor grondexploitaties is een strategische zet om de complexiteit van vastgoedprojecten beter te beheren en de financiële verantwoording te verbeteren. Deze portal biedt een geconsolideerd overzicht van alle lopende grondexploitaties, inclusief essentiële informatie zoals budgetten, inkomsten, uitgaven en projectstatussen. Hierdoor kunnen alle medewerkers, waaronder het management van Venlo, in realtime toegang krijgen tot cruciale gegevens en hiermee aanwezige trends begrijpen, wat hen in staat stelt om weloverwogen beslissingen te nemen en mogelijke risico's proactief aan te pakken.

Om de voorsprong te behouden en de voordelen van de Power BI Portal voor grondexploitaties in de gemeente Venlo te maximaliseren, is het van essentieel belang om vooruit te kijken en te blijven innoveren. De Power BI Portal is een geweldig hulpmiddel voor gegevensvisualisatie. Blijf investeren in de ontwikkeling van geavanceerde dashboards en rapporten die nog intuïtiever en informatiever zijn. Overweeg het gebruik van interactieve kaarten, tijdreeksen en het mogelijk verwerken van toekomstgegevens.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend

Grondexploitaties

Sociaal domein

Opvang vluchtelingen

ESG en lokale overheden

Specifieke onderwerpen

Het controleproces

Bijlagen

Ontwikkelingen binnen het sociaal domein

Voor het sociaal domein zijn de volgende aandachtspunten voor de jaarrekeningcontrole 2023 van belang

Borgen van de prestatielevering in het primaire proces van de gemeente

De gemeente Venlo heeft de afgelopen jaren diverse acties uitgezet om de prestatieleveringen te borgen in het primaire proces, en dus niet te hoeven steunen op de productieverantwoording van de zorgaanbieders. Dit onder andere om het jaarrekeningtraject te versnellen en de jaarstukken eerder aan te bieden aan de raad. Voorbeelden van methoden om de prestatielevering vast te stellen zijn regiegesprekken en tevredenheidsonderzoeken, inclusief documentatie van deze gesprekken.

De gemeente Venlo heeft de controle op prestatielevering bij een groot aantal stromen geïntegreerd in het reguliere proces. Dit betekent dat de controle niet alleen plaatsvindt bij de jaarstukken, maar ook tussentijds. Door regelmatig de getrouwheid en rechtmatigheid van de gerelateerde kosten te controleren, kan de gemeente tijdig ingrijpen bij eventuele afwijkingen. Wij hebben echter vastgesteld dat het vaststellen van de prestatielevering voor een aantal stromen nog geen onderdeel vormt van het reguliere proces.

Wanneer de prestatieleveringen zijn geborgd in het primaire proces, kan dit als alternatief worden gebruikt om niet langer achteraf te steunen op de productieverantwoordingen van zorgaanbieders. Voor de controle van 2023 zullen wij nog gebruikmaken van de gecontroleerde productieverantwoordingen van de aangesloten zorgleveranciers.

De verantwoording van de pgb-bestedingen wordt ontvangen van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) die niet toetst op prestatielevering. De prestatielevering van pgb's zal daarom ook voor de jaarrekening 2023 als onzekerheid in de controle aangemerkt worden.

Samenwerking MGR voor beschermd wonen ingericht

Per 1 januari 2022 heeft de gemeente Venlo een deel van de verantwoordelijkheden omtrent sociaal domein overgedragen aan de MGR. Voor de zorgstroom beschermd wonen wordt het contractbeheer, de toegang tot zorg en de facturatie uitgevoerd door de MGR, inclusief de financiële verantwoording hiervan. Met de MGR zijn afspraken gemaakt over de inhoudelijke verantwoording en het aantonen van de rechtmatigheid. Wij adviseren ook de tijdlijnen voor de jaarverantwoording duidelijk vast te leggen. Dit in verband met het beoogde versnellingsproces van de jaarrekeningcontrole.

De prognose voor het sociaal domein

In 2023 zal de gemeente Venlo gebruik gaan maken van de opgestelde prognose voor de kosten binnen het sociaal domein. De q-component van de prognose is opgebouwd op basis van de plekkensystematiek, trajecten en het berichtenverkeer. De p-component is gebaseerd op de opgenomen prijzen in de contracten met de zorgaanbieders. De schatting van de kosten voor het sociaal domein zal opgenomen worden in de eerste conceptversie van de jaarstukken 2023. In eerste instantie zullen de productieverantwoordingen worden beoordeeld op basis van de gemaakte schattingen, maar als er sprake is van eventuele materiële afwijkingen, zullen er alsnog correcties doorgevoerd worden. Voor 2023 zullen wij de prognose toetsen door enerzijds de onderliggende berekeningsmethode en gegevens te controleren en anderzijds door de prognose te vergelijken met de verkregen productieverantwoordingen.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend

Grondexploitaties

Sociaal domein

Opvang vluchtelingen

ESG en lokale overheden

Specifieke onderwerpen

Het controleproces

Bijlagen

Opvang vluchtelingen uit Oekraïne

De opvang van vluchtelingen uit Oekraïne kan leiden tot een onrechtmatigheid

Aanbestedingsprocedure met dwingende spoed

De gemeente Venlo heeft vanaf 2022, net als veel andere gemeenten, de taak op zich genomen om vluchtelingen uit Oekraïne op te vangen. De gemeente heeft terecht een beroep kunnen doen op grond van de dwingende spoed ten tijde van het op gang komen van de vluchtelingenstroom. Vanwege de onvoorziene situatie en de onmogelijkheid om op korte termijn een aanbestedingsprocedure op te starten, heeft uw gemeente voor een gedeelte van de kosten gebruikgemaakt van de aanbestedingsprocedure voor bijzondere situaties waarvoor geen aankondiging vooraf nodig is: de onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking. Deze mag - onder voorwaarden - worden toegepast als sprake is van dwingende spoed (artikel 32 lid 1 sub c Aanbestedingswet 2012). In 2023 heeft de gemeente Venlo een analyse uitgevoerd om de naleving van de EU-aanbestedingsregels vast te stellen. Bestaande contracten zijn onderzocht en waar nodig zijn er corrigerende maatregelen genomen of aanvullende afspraken gemaakt. Alle nieuwe aanbestedingen die in 2023 zijn uitgevoerd, zijn uitgezet via de standaard aanbestedingsprocedure. Bij de jaarrekeningcontrole zullen wij dit toetsen.

De uitkering van leefgeld

Ook zien wij dat de gemeente Venlo geen leefgeld in contanten heeft uitgegeven, maar in plaats daarvan gebruik heeft gemaakt van prepaidkaarten of directe overboekingen naar bankrekeningnummers. Hiermee is het grootste risico met betrekking tot deze leefgeld afwezig.

Opvang Oekraïners in spoed situatie beheerst

In eerste instantie zijn contracten met opvanglocaties afgesloten voor de periode tot 31 december 2023. In de tussenliggende periode heeft uw gemeente gezocht naar een structurele oplossing. Op 9 maart 2023 is de regieopdracht opvang vluchtelingen en ontheemden vastgesteld door de directie. Er zijn vervolgens twee nieuwe externe locaties (Venrayseweg en Daelweg) aangewezen voor de opvang van Oekraïners, waarvoor de gemeente Venlo al een transitievergoeding van €3 miljoen heeft ontvangen. De vraag is echter of deze nieuwe externe locaties per 1 januari 2024 al in gebruik genomen kunnen worden. Mogelijk worden de contracten met bestaande opvanglocaties verlengd. Wij adviseren om te onderzoeken of deze mogelijke verlenging binnen de EU aanbestedingsregels valt, en hiermee rechtmatig is.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
 - Grondexploitatie
 - Sociaal domein
 - Opvang vluchtelingen
- ESG en lokale overheden**
- Specifieke onderwerpen
- Het controleproces
- Bijlagen

Duurzaamheidsverslaggeving

Gemeente Venlo heeft kenbaar gemaakt de rapportagerichtlijnen voor klimaat voor te willen zijn

ESG en lokale overheden

Lokale overheden hebben elke dag te maken met de drie ESG-thema's: milieu, sociaal en governance. Overstromingen door heftige regenval (environmental), het beschermen van de privacy van burgers (social) en een cyberaanval op de IT-infrastructuur (governance): lokale overheden doen al ongelooflijk veel op dit gebied, maar het maken en samenbrengen van beleid op de ESG-factoren wordt de komende jaren steeds belangrijker. Lokale overheden hebben daarbij een belangrijke rol in het behalen van de door Nederland internationaal afgesproken doelstellingen.

De impact van lokale overheden op het realiseren van de klimaatdoelstellingen verdient het om zichtbaar te zijn, zowel qua resultaten als kosten en investeringen. Lokale overheden zetten al grote stappen op het gebied van brede duurzaamheid en nu is het tijd voor de volgende stap. Voor lokale overheden is geïntegreerde verantwoording noodzakelijk om alle inspanningen zichtbaar, vergelijkbaar en controleerbaar te maken.

Sinds vorig jaar moeten organisaties en bedrijven volgens de door de Europese Commissie aangenomen richtlijn Corporate Sustainability Reporting Directive' (CSRD) meer transparantie bieden op het gebied van duurzaamheid. Op den duur moet dit leiden tot regelgeving die duurzaamheidsrapportage op één lijn brengt met financiële rapportage.

De eisen van de Europese Unie met betrekking tot duurzaamheidsverslaggeving zullen worden uitgebreid tot alle grote ondernemingen en beursgenoteerde ondernemingen.

Voor lokale overheden is er nog geen (Europese) rapportagerichtlijn voor klimaat beschikbaar, bijvoorbeeld in het 'Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten' (BBV).

U heeft kenbaar gemaakt dat u de rapportagerichtlijnen voor klimaat voor lokale overheden voor wil zijn. Wij gaan daarom met u het gesprek aan over welke maatregelen al door de gemeente Venlo worden genomen, hoe hierover wordt gerapporteerd (bijvoorbeeld in de SDG paragraaf in de jaarstukken en begroting) en welke (vervolg) stappen u daarin kunt zetten.

Adviezen inzake duurzaamheidsverslaggeving voor lokale overheden

- Breng focus aan in de klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen waarop u wilt sturen, meten en controleren in de komende coalitieperiode.
- Breng de risico's inclusief financiële gevolgen in kaart en ga na of bijvoorbeeld de huidige klimaatadaptatieplannen toereikend zijn.
- Zorg vervolgens voor een centrale plek in de Planning & Control-producten voor duurzaamheid en klimaat.
- Maak investeringen gekoppeld aan ESG-doelstellingen apart zichtbaar om deze ook in de realisatie van de beleidsdoelstellingen mee te nemen.

Lees ook onze blog '[Lokaal bestuur, maak impact van ESG-beleid zichtbaar](#)' en de blog '[Sturen op klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen in vijf stappen](#)'.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
 - Grondexploitaties
 - Sociaal domein
 - Opvang vluchtelingen
 - ESG en lokale overheden
- Specifieke onderwerpen**
- Het controleproces
- Bijlagen

Specifieke onderwerpen

Structureel sluitende meerjarenbegroting 2024 – 2027 is een uitdaging

De begroting 2024 laat op basis van de meerjarenraming een structureel sluitend saldo zien. Ook hebben alle doelen die zijn opgenomen in het coalitieakkoord hun eigen plek in de begroting. Merk echter wel op dat de executiekracht van de gemeente Venlo een aandachtspunt is om de beoogde doelen (met bijbehorende lasten en investeringen) te realiseren. In de begroting 2024 – 2027 wordt over de jaren €5 miljoen onttrokken aan de reserves. Deze onttrekkingen zijn met name gericht op programma 1 – Gezond en actief Venlo (in 2023 – 2024 een netto onttrekking van in totaal €8 miljoen) en programma 2 – Leefbaar Venlo (in 2023 – 2024 een netto onttrekking van in totaal €5 miljoen). Het betreft hier met name onttrekkingen uit de bestemmingsreserves voor specifieke doeleinden. Voor programma 5 – Centrumstad Venlo identificeren wij juist een geraamde netto toevoeging van in totaal €3 miljoen over 2023 en 2024.

De solvabiliteit blijft stabiel op basis van de begroting van 2023 en 2024 35%, en het weerstandsvermogen daalt iets in 2024 (1,70) ten opzichte van 2023 (2,06). Dit laat zien dat de gemeente naar verwachting in staat blijft om aan haar verplichtingen te blijven voldoen. Venlo staat voor de uitdaging om de meerjarenbegroting structureel in evenwicht te houden. De begrote onttrekkingen van de reserves voor de inzet van incidentele middelen is hier een voorbeeld van.

Executiekracht in tijden van schaarste erg belangrijk voor uw gemeente

De gemeente Venlo staat net als veel andere gemeenten voor belangrijke (maatschappelijke) opgaven. Er komt veel op de gemeente af; denk aan thema's als de grote opgaven op het gebied van woningbouw, investeringen in grote projecten, de energietransitie, de stikstofcrisis en het op orde krijgen van een meerjarig sluitende begroting zoals toegelicht.

Vanwege de huidige marktomstandigheden, waarin sprake is van schaarste aan middelen en materialen, merken we dat dit op gespannen voet staat met de ambities en taken van de gemeente.

Wij hebben een [blog](#) uitgebracht waarin wij aandacht vragen voor het in stand houden of het versterken van de uitvoeringskracht van gemeenten. Hierbij zijn drie thema's in elk geval belangrijk:

- Verstevig de inzetbaarheid van ambtenaren door te investeren in het welzijn (well-being) en heb aandacht voor elementen als training, ontwikkelmogelijkheden, en stressklachten;
- Belangrijkste strategische keuzes maken in de uit te voeren werkzaamheden en projecten (prioriteren). Zo zien we veel gemeenten die een strategische investeringsagenda opstellen, waarbij bewuste keuzes worden gemaakt met betrekking tot capaciteit, planning en uitvoeringskracht. Het college heeft hier te maken met grote verwachte knelpunten in de uitvoering van gemeentelijke taken in de komende jaren, vanwege capaciteitstekorten en schaarste.
- Een strategisch personeelsbeleid hanteren waarbij de juiste mensen met de juiste vaardigheden worden aangetrokken en worden behouden (talentmanagement). Door een verwachte vergrijzing van het ambtenarenbestand zal het aantal vacatures naar verwachting toenemen. Het is belangrijk te investeren in een duurzame arbeidsmarktstrategie, waarbij aandacht is voor digitalisering, de nieuwe taken die eraan komen (zoals de energietransitie en het realiseren van een circulaire economie) en de wendbaarheid van de gemeentelijke organisatie. Op basis hiervan kunnen gemeenten een opleidings- en wervingsplan opstellen dat eraan bijdraagt dat ook de komende jaren veel jonge ambitieuze mensen graag voor de gemeente willen werken.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
 - Grondexploitaties
 - Sociaal domein
 - Opvang vluchtelingen
 - ESG en lokale overheden
- Specifieke onderwerpen**
- Het controleproces
- Bijlagen

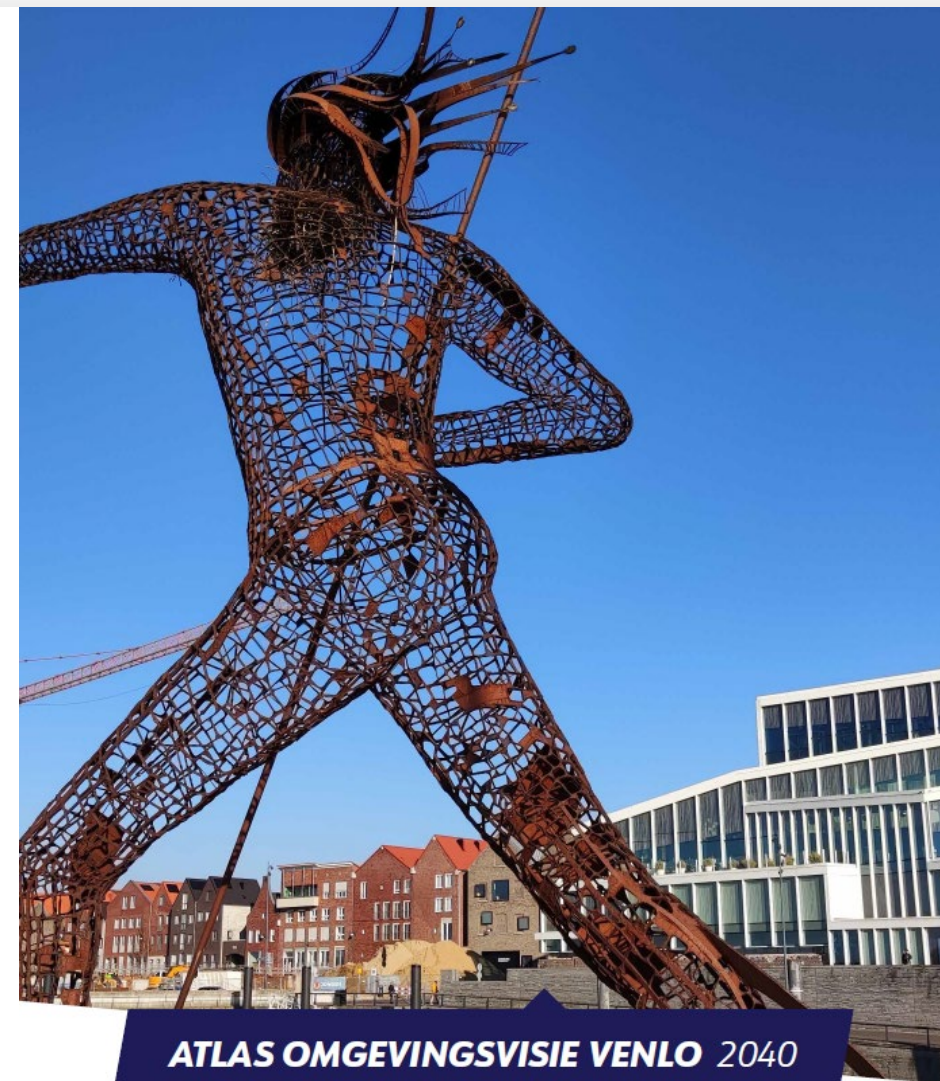
Specifieke onderwerpen

De Omgevingswet treedt in werking per 1 januari 2024

De Omgevingswet brengt een grote stelselwijziging in het omgevingsrecht en een nieuwe manier van werken in de ontwikkeling en het beheer van de fysieke leefomgeving. De reikwijdte van de wet strekt zich uit van strategische visie, gebiedsontwikkeling en beheer tot vergunningverlening, handhaving en toezicht en de bijbehorende (digitale) informatievoorziening en dienstverlening.

De impact van de wet is daarmee groot. De invoering van de wet is uitgesteld naar 1 januari 2024. Voor die tijd is het van belang dat alle processen binnen de gemeente in lijn gebracht worden om de livegang per 1 januari 2024 mogelijk te maken. Er zijn vier belangrijke producten te onderscheiden: de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan, de Omgevingsvergunning en het Omgevingsloket.

- De gemeenteraad heeft in de raadsvergadering van 25 januari 2023 de nota van uitgangspunten Omgevingsplan Venlo en de nota van uitgangspunten Omgevingsvisie vastgesteld.
- Gemeenten hebben tot 31 december 2024 de tijd om een omgevingsvisie vast te stellen. De gemeente Venlo heeft ervoor gekozen om de omgevingsvisie in drie fasen te ontwikkelen.
- Afgelopen voorjaar is de eerste fase afgerond. Met input van inwoners en heeft Venlo de Atlas 2040 ontwikkeld. Deze Atlas helpt Venlo bij het maken van keuzes voor de nieuwe omgevingsvisie.
- Bij de invoering van de wet (1 januari 2024) is de informatie over de fysieke leefomgeving digitaal toegankelijk voor iedereen via het landelijke Omgevingsloket.

ATLAS OMGEVINGSVISIE VENLO 2040
**KWALITEITEN, OPGAVEN EN ONTWIKKELINGEN
IN BEELD**

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Grondexploitaties
- Sociaal domein
- Opvang vluchtelingen
- ESG en lokale overheden
- Specifieke onderwerpen

Het controleproces

- Bijlagen

Het controleproces en voorbereidingen voor de eindejaarscontrole

Blijven verbeteren in de samenwerking om de beoogde versnelling in het proces te realiseren

Onze samenwerking

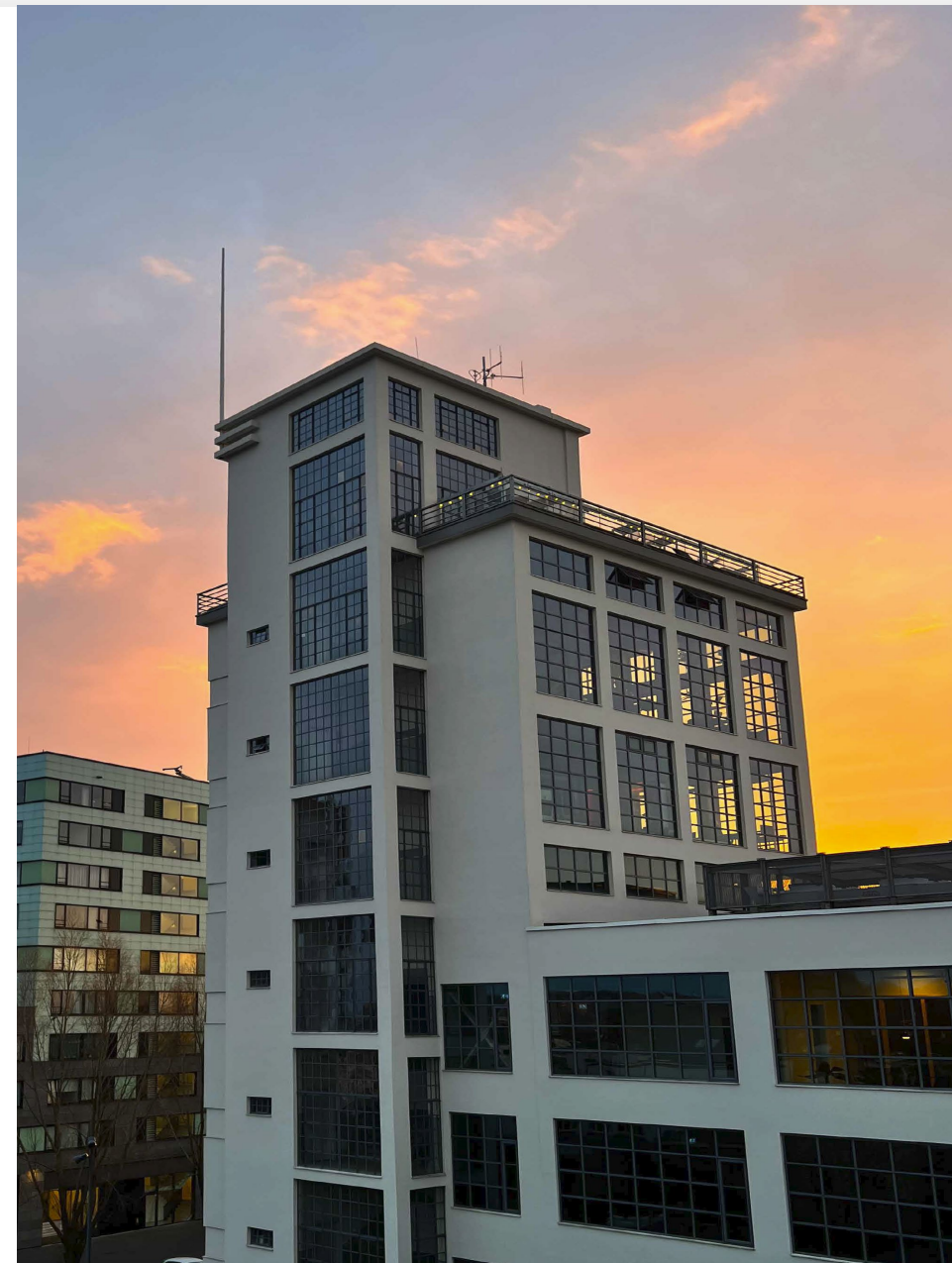
Tijdens ons eerste bezoek in september hebben we een goede samenwerking ervaren met uw team. Met de organisatie hebben wij diverse gesprekken gevoerd die als prettig werden ervaren. Daarnaast zorgt de heldere en open communicatie voor een fijne samenwerking.

Zoals besproken zullen wij in november gedurende vier dagen op locatie aanwezig zijn, zodat de overleggen fysiek plaats kunnen vinden. In de komende periode ligt de focus op fysieke aanwezigheid, waar mogelijk. We merken op dat fysieke afstemmingen de wendbaarheid en efficiëntie vergroten, en willen daarom meer sturen op fysiek contact.

Ook kijken wij de komende periode samen vooruit naar de mogelijkheid om het jaarrekeningtraject te versnellen. Hiervoor zijn al diverse overleggen gevoerd en zijn de eerste stappen gezet.

Vroegtijdige toetsing ('early testing')

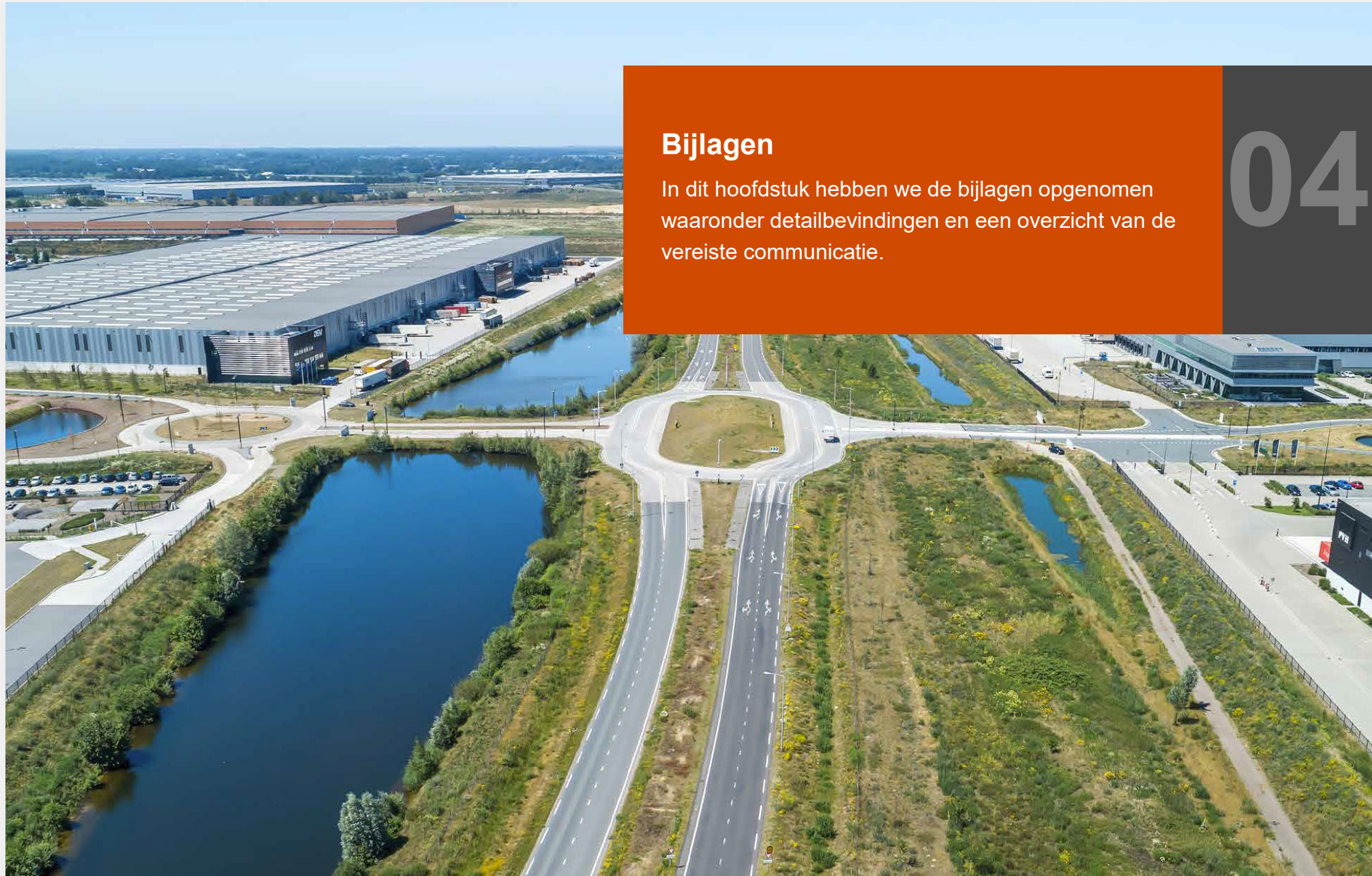
Net als voorgaand jaar zullen wij ook vroegtijdig testwerkzaamheden op de opbrengsten en kosten uitvoeren. Op deze manier kunnen we de werkbelasting voor uw team beter over de komende maanden verdelen. Dit hebben wij gepland in lijn met de voortgang van de VIC-werkzaamheden.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Bijlagen**

Wet normering topinkomens

ISA-vereisten

Bijlagen

In dit hoofdstuk hebben we de bijlagen opgenomen waaronder detailbevindingen en een overzicht van de vereiste communicatie.

04

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Wet normering topinkomens

ISA-vereisten

Wet normering topinkomens

De impact van WNT-wijzigingen voor de gemeente Venlo is beperkt

Uw WNT-norm 2023

Het algemeen voltijds- en voljaarsbezoldigingsmaximum voor 2023 is met ingang van 1 januari 2023 €223.000 (2022: €216.000).

Hogere WNT-normen voor uw externe functionarissen

Voor 2023 gelden voor externe topfunctionarissen hogere maxima dan voor 2022. De maxima per maand waarin is gewerkt zijn:

- voor de eerste zes maanden waarin de functie wordt vervuld: een maximum van €22.600 (2022: €28.600) per maand waarin is gewerkt, plus:
- voor de tweede zes maanden €22.400 (2022: €21.700) per maand waarin is gewerkt;
- met een maximum van €212 (2022: €206) per uur.

Bijlage Wet normering topinkomens (WNT)

	U hebt twee topfunctionarissen die u dient te verantwoorden in de jaarrekening.
	De huidige topfunctionarissen zijn beiden in loondienst.
	U hebt in 2023 geen (ontslag)vergoedingen gesignaleerd die boven de WNT-grens uit zullen komen.

Vanaf de dertiende maand waarin werkzaamheden worden verricht geldt dezelfde normering als voor topfunctionarissen in dienstverband.

De bepaling van de juiste toepasselijke individuele WNT-norm per externe topfunctionaris is door de samenloop van een maandmaximum, urenmaximum en de jaarlijkse verhoging niet eenvoudig. BZK heeft een rekentool ontwikkeld waarmee op basis van enkele eenvoudige vragen de toepasselijke individuele WNT-norm voor 2023 kan worden afgeleid. De rekentool is te vinden op de website www.topinkomens.nl.

Aandachtspunten WNT-verantwoording 2023

De volgende aandachtspunten zijn mogelijk relevant voor de WNT-verantwoording 2023 van uw gemeente:

- Ontvangt een topfunctionaris ook nog een bezoldiging op andere gronden dan de topfunctie? Is uw WNT-instelling onderdeel van een groep en ontvangt een topfunctionaris ook bezoldiging vanuit een andere entiteit binnen de groep? Dan moet u (vanaf 2022!) mogelijk een extra overzicht in uw WNT-verantwoording opnemen.
- Hebt u niet-topfunctionarissen in dienstbetrekking die in 2023 méér bezoldiging ontvangen dan hun deeltijdfactor x €223.000, dan moet u deze (op functie) als 'overige functionarissen' in de WNT-verantwoording opnemen.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Bijlagen
- Wet normering topinkomens
- ISA-vereisten**

Onze communicatie over de belangrijkste voorwaarden en aandachtspunten van de controle

Vereiste communicatie op grond van de controlestandaarden	Controleplan	Rapportage interim-bevindingen	Accountantsverslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant	●		
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●		●
De zaken die zijn aangemerkt als kernpunten van de controle	●		●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet naleven van wet- en regelgeving			●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het management			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring			●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslaggevingsproces			●
Niet-gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de entiteit			●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's	●		●

- ☰ Inleiding
- ☑ Inhoudsopgave
- 💬 Onze boodschappen
- ★ Controlekader
- 👁️ Voortkijkend
- 📁 Bijlagen

Wet normering topinkomens

ISA-vereisten